

2c: Wanita

Pengenalan

Cadangan ini bertujuan menangani cabaran yang dihadapi oleh wanita di Malaysia tidak kira sama ada kesetiaan mereka kepada negara adalah berdasarkan kelahiran atau perkahwinan. Peluang untuk memperkasakan wanita tidak mencukupi dari segi perundangan dan pembaharuan perlembagaan dalam menangani kesaksamaan gender dalam ruang awam dan peribadi.

Cabaran terbesar yang dihadapi wanita di Malaysia adalah naratif budaya patriarki yang menghehkan peluang untuk kanak-kanak perempuan dan wanita di tempat kerja, dan penyertaan politik, serta pengetepian keperluan wanita dan kanak-kanak perempuan dalam penjagaan kesihatan dan keselamatan dalam isu keganasan berasaskan gender. Memandangkan kebanyakan dasar dibuat oleh lelaki dalam kumpulan umur yang sama, iaitu 50 tahun ke atas, kami melihat perbezaan peraturan yang melindungi wanita dan kekurangan wacana dalam membuat keputusan untuk memperkasakan wanita.

Cadangan ini bertujuan menangani penjurusan utama yang mana wanita berada di bawah Indeks Jurang Gender Malaysia, iaitu dalam bidang yang melibatkan penyertaan dan peluang ekonomi, kesihatan dan kelangsungan hidup serta pemerksaan politik. Cadangan ini akan menangani bidang ini berdasarkan tema berikut: keganasan rumah tangga, keganasan seksual dan berasaskan gender; penjagaan kesihatan sistemik dan menyeluruh untuk wanita; penyertaan wanita dalam politik dan kehidupan awam, termasuk jentera negara dan dasar untuk memajukan wanita; dan perkahwinan kanak-kanak/bawah umur.

Memandangkan populasi wanita di Malaysia hampir 50%, mengikut perangkaan rasmi 2020, adalah menjadi tanggungjawab dan kepentingan pembuat keputusan untuk bersifat inklusif gender, untuk meningkatkan bilangan wanita dalam tahap pembuat keputusan bagi menangani jurang lain bagi wanita dan menghapuskan budaya semasa yang mengaitkan dan menegakkan peranan gender tradisional.

I: Pembaharuan Perlembagaan dan Perundangan

Malaysia telah menandatangani Konvensyen Mengenai Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Terhadap Wanita (CEDAW). Selain daripada beberapa reservasi yang masih berbaki, kerajaan telah memberi komitmen untuk mengiktiraf dan mematuhi Artikel Konvensyen, untuk menjaga hak wanita. Walau bagaimanapun, memandangkan CEDAW masih belum dimasukkan sepenuhnya ke dalam sistem undang-undang negara, peruntukannya tidak boleh dikuatkuasakan di mahkamah negara. Ketiadaan definisi undang-undang "menghormati hak asasi manusia" menimbulkan kebimbangan, dan kedaulatan undang-undang dilihat sebagai objektif teras dalam bidang dasar ini.

Walaupun konsep asas kesaksamaan di hadapan undang-undang dan perlindungan undang-undang yang sama diperuntukkan dalam Perlembagaan Persekutuan, tidak ada kewajipan praktikal kepada kerajaan untuk memastikan prinsip ini direalisasikan. Artikel 1 CEDAW menyatakan tentang menangani diskriminasi, namun mahkamah memberikan tafsiran sempit tentang larangan diskriminasi berasaskan gender di bawah Perkara 8(2) Perlembagaan Persekutuan, mengenakan sekatan kepada tindakan yang dilakukan oleh pihak berkuasa dan tidak melindungi wanita daripada diskriminasi oleh pelaku peribadi, seperti majikan swasta. Oleh itu, peruntukan CEDAW perlu dimasukkan ke dalam sistem undang-undang domestik dan undang-undang kesaksamaan gender yang mematuhi CEDAW perlu digubal.

1. Memperkenalkan undang-undang anti-menghendap

(Rusni Tajari, Women's Aid Organisation (WAO), Cadangan 2C-1)

Kajian yang dilakukan oleh WAO dan penyelidik pasaran Vase.ai pada 2020 mendapati bahawa lebih satu pertiga daripada rakyat Malaysia pernah mengalami kejadian dihendap yang menyebabkan mereka berasa takut. Di Malaysia, menghendap masih belum diiktiraf sebagai jenayah, dan tiada peruntukan undang-undang untuk pemandiri hendapan untuk mendapatkan perlindungan dan perintah sekatan. Terdapat desakan menyeluruh sedia ada untuk menjenayahkan perbuatan menghendap di Malaysia, dan usaha meminda Kanun Keseksaan dan Kanun Tatacara Jenayah bermula pada 2020, tetapi masih banyak perlu dilakukan untuk mempercepatkan proses tersebut.

- i. Menggubal kesalahan anti-menghendap dalam Kanun Keseksaan untuk mentakrifkan dan menjenayahkan penghendapan

- ii. Memperkenalkan perintah sekatan ke atas penghendap dalam Kanun Prosedur Jenayah dan menyediakan perlindungan kepada mangsa yang terselamat

2. Pinda Akta Pekerjaan 1955 supaya mematuhi Pemerhatian Akhir ILO dan CEDAW

Akta Pekerjaan 1955 mesti mematuhi Konvensyen 100 Pertubuhan Buruh Antarabangsa (ILO) dan Pemerhatian Akhir CEDAW Malaysia pada 2018 untuk mengecilkan jurang gender. Usaha mesti dilakukan untuk memupuk tempat kerja yang lebih saksama gender dan menggalakkan para bapa dan para ibu untuk sama-sama berkongsi penjagaan dan tanggungjawab domestik.

- i. Memperkenalkan sekurang-kurangnya cuti tujuh hari bekerja bagi bapa di sektor swasta.
- ii. Memanjangkan cuti bersalin bergaji di sektor swasta daripada 60 hari kepada 90 hari.
- iii. Memasukkan larangan terhadap diskriminasi berasaskan gender, agama, bangsa dan status keupayaan untuk pekerja dan pencari kerja.
- iv. Memperkenalkan hak untuk meminta waktu kerja yang fleksibel dan dilindungi daripada diskriminasi yang mungkin timbul akibat berbuat demikian.
- v. Memperkukuh perlindungan terhadap gangguan seksual dalam Akta Pekerjaan, di samping meluluskan satu akta anti gangguan seksual yang berasingan.
- vi. Secara rasmi mentakrifkan diskriminasi untuk merangkumi bentuk langsung dan tidak langsung.
- vii. Sertakan tugas positif ke atas majikan, termasuk tetapi tidak terhad kepada: usaha meningkatkan kesedaran dan langkah pencegahan untuk menghapuskan stereotaip gender dan ideologi gender di tempat kerja; penyediaan kemudahan jagaan harian; pengangkutan untuk kerja syif malam; program kemasukan semula selepas bersalin; akses kepada kemudahan dan penginapan yang munasabah untuk orang kurang upaya; dan langkah khas sementara untuk memberi kelebihan kepada pekerja berdasarkan gender, hilang upaya, atau minoriti atau status kurang bernasib baik yang lain.
- viii. Memperkenalkan prinsip gaji yang sama untuk kerja yang sama nilai dan peluang yang sama untuk kenaikan pangkat seperti yang diperuntukkan dalam Konvensyen ILO 100.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-2)

ix. Beri ibu bapa pilihan untuk melanjutkan cuti paterniti sehingga enam bulan.

(Badlishah Sham Baharin, GBM/IKRAM, Cadangan 2C-3)

x. Perkemaskan Ordinan Buruh Sabah (Sabah Bab 67) dan Ordinan Buruh Sarawak agar mempunyai peruntukan yang sama seperti Akta Pekerjaan dan cadangan pindaan seperti di atas.

3. Bentangkan dan laksanakan Rang Undang-undang Gangguan Seksual dengan segera.

Undang-undang atau larangan sedia ada berkenaan gangguan seksual dalam Akta Pekerjaan dan Kod Amalan tidak cukup untuk menangani gangguan seksual dalam semua konteks. Undang-undang baharu diperlukan untuk melakukan perkara berikut:

- i. Menakrifkan gangguan seksual secara menyeluruh (langsung dan tidak langsung).
- ii. Mengembangkan perlindungan terhadap gangguan seksual dan mewujudkan piawaian untuk semua organisasi dan tetapan.
- iii. Mewujudkan mekanisme pengawasan dan tribunal untuk menawarkan penyelesaian yang lebih murah dan kurang membebankan berbanding melalui mahkamah sivil.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-4)

iv. Jadikan satu keperluan bagi semua institusi awam dan swasta untuk menubuhkan jawatankuasa khas dalaman untuk mengendalikan kes yang dilaporkan dalam organisasi.

(Roohaida Othman, IKRAM, Cadangan 2C-5)

Untuk menggalakkan pemahaman dan mendapatkan sokongan terhadap undang-undang ini, kempen kesedaran awam mengenai gangguan seksual mesti dijalankan di semua peringkat. Di sekolah, keperluan untuk menjalankannya dalam semua bahasa yang digunakan di Malaysia termasuk Bahasa Isyarat Malaysia (BIM).

(Roohaida Othman, IKRAM, Cadangan 2C-5)

4. Tetapkan garis masa untuk memuktamadkan dan membentangkan Rang Undang-undang Kesaksamaan Gender.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-6)

Undang-undang Kesaksamaan Gender tidak digubal walaupun telah dicadangkan oleh Jawatankuasa Penghapusan Diskriminasi Terhadap Wanita dalam Pemerhatian Akhirnya pada 2006. Kerja-kerja penggubalan undang-undang itu bermula pada 2019 namun kemudian tergendala.

II: Keganasan Rumah Tangga & Keganasan Seksual berasaskan Gender

Keganasan rumah tangga dan seksual terhadap wanita dan kanak-kanak, yang sudah menjadi kebimbangan serius di Malaysia, telah diburukkan lagi oleh wabak COVID-19 dan sekatan pergerakan. Jumlah kes yang dilaporkan hanyalah sebahagian kecil daripada jumlah sebenarnya kerana kurang dilaporkan. Keadaan menjadi lebih teruk bagi wanita yang mengalami diskriminasi atas alasan kekurangan keupayaan, umur, status kewarganegaraan dan orientasi seksual, antara lainnya. Peminggiran wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya ditambah lagi dengan faktor-faktor yang berkaitan dengan kekurangan upaya, seperti keperluan untuk penjagaan dan sokongan fizikal, dan batasan dalam komunikasi dengan kemungkinan mendapatkan sumber bantuan bagi mereka yang pekak, buta, mempunyai kekurangan upaya dari segi pembelajaran atau fizikal, atau kedua-duanya.

Di luar ruangan peribadi rumah, masalah ini juga berlaku di tempat kerja, justeru Akta Pekerjaan harus menyediakan langkah perlindungan yang mencukupi untuk melindungi kelompok yang rentan.

Mangsa keganasan rumah tangga dan seksual menghadapi pelbagai rintangan untuk mengakses keadilan. Walaupun wujudnya undang-undang yang melindungi mereka, mereka sering tidak menyedari hak mereka dan kurang dimaklumkan tentang prosedur untuk mengakses keadilan. Meski apabila jenayah dilaporkan, kes-kes tersebut dikendalikan dengan tidak seberapa baik oleh agensi kerajaan yang terlibat, yang cenderung bekerja secara terpisah dan kurang peka semasa mengendalikan mangsa.

5. Pinda Akta Keganasan Rumah Tangga 1994 untuk memasukkan peruntukan bagi pasangan intim yang tidak berkahwin.

6. Jenayahkan rogol dalam perkahwinan.

7. Pinda Seksyen 375 Kanun Keseksaan supaya neutral gender dan menyediakan perlindungan menyeluruh terhadap semua bentuk keganasan seksual.

8. Pastikan lebih banyak perundingan dan dialog kerajaan dengan pertubuhan bukan kerajaan (NGO) wanita dan kanak-kanak yang mengusahakan keganasan seksual dan berasaskan gender.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-7)

- i. Wujudkan penglibatan dan perundingan awam yang pelbagai dan bermakna untuk memastikan penyertaan penuh semua individu, termasuk orang kurang upaya.
- ii. Wujudkan laluan yang boleh diakses untuk pihak berkepentingan kerajaan untuk meningkatkan komunikasi dan kerjasama dengan semua kumpulan CSO, termasuk komuniti orang kurang upaya.

9. Guna pakai dasar dan perundangan yang berasaskan bukti dan hak.

10. Peruntukkan geran tahunan untuk CSO yang menyediakan perkhidmatan kritikal di lapangan untuk wanita dan kanak-kanak

Proaktif dalam memenuhi keperluan wanita dan kanak-kanak kurang upaya dengan cara memberikan galakan dan insentif kepada CSO terlibat.

11. Pastikan bahawa wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya mempunyai akses yang saksama kepada perlindungan daripada semua bentuk keganasan setanding dengan wanita dan kanak-kanak perempuan bukan kurang upaya.

12. Latih agensi kerajaan untuk menjadi lebih peka dan profesional apabila berinteraksi dengan pemandiri.

Bekerjasama dengan CSO hak wanita yang bekerja dengan pemandiri, dengan perhatian diberikan kepada wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya.

13. Bekerjasama dengan CSO hak wanita untuk meningkatkan kesedaran.

Sertakan kesedaran tentang pelbagai kumpulan, termasuk wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya.

14. Agensi-agensi kerajaan harus bekerja secara bersepadu untuk memastikan penyediaan sokongan yang lancar bagi pemandiri untuk mengakses hak mereka.

Sertakan SOP untuk penyediaan interpretasi BIM sepanjang proses sokongan dan untuk menyokong mangsa buta, mangsa kurang upaya pembelajaran, mangsa kurang upaya fizikal dan mangsa kurang upaya.

15. Bangunkan sistem pengumpulan data awam yang menyeluruh yang merangkumi data CSO.

(Karen Lai, Women's Centre for Change (WCC), Cadangan 2C-8)

16. Tingkatkan bilangan pegawai tetap dalam Jabatan Kebajikan Masyarakat untuk menguruskan kes.

17. Tingkatkan bilangan rumah perlindungan di seluruh negara.

18. Anjur kempen untuk menghentikan keganasan rumah tangga di semua tempat.

(Badlishah Sham Baharin, GBM/IKRAM, Cadangan 2C-9)

19. Tingkatkan belanjawan latihan untuk menambah baik perkhidmatan polis yang berkaitan dengan pengurusan dan layanan wanita yang tampil melaporkan jenayah dan mereka yang diletakkan dalam tahanan.

Tangani layanan terhadap wanita dalam tahanan polis dalam cadangan IPCMC, yang telah lama dituntut oleh masyarakat sivil.

20. Dukung dan lindungi hak wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya.

Tangani diskriminasi dan/atau sebarang bentuk pengecualian, penindasan atau ketidakadilan yang menjejaskan, dalam apa cara sekalipun, kesihatan, kesejahteraan dan kemajuan wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya.

III: Kesihatan yang Sistemik & Menyeluruh untuk Wanita

Pada masa ini, tiada mekanisme tindak balas yang sistematik untuk menangani keganasan rumah tangga di peringkat penjagaan kesihatan utama. Akibatnya, ramai pemandiri yang mendapatkan rawatan di pusat jagaan kesihatan utama tidak mendapat sokongan yang mencukupi.

21. Wujudkan tindak balas penjagaan kesihatan yang sistematik terhadap keganasan rumah tangga atau keganasan berasaskan gender.

- i. Permudahkan akses kepada maklumat tentang keganasan rumah tangga dan sediakan dalam pelbagai bahasa dan format, termasuk format audio, di bilik menunggu dan bilik air di tempat dan hospital Klinik Kesihatan.
- ii. Penyedia penjagaan kesihatan dikehendaki untuk bertanya tentang kemungkinan keganasan rumah tangga berlaku, apabila pesakit hadir dengan gejala yang boleh dikenal pasti atau keadaan klinikal yang dikaitkan dengan keganasan rumah tangga.
- iii. Latih penyedia penjagaan kesihatan untuk mengiktiraf, bertindak balas dan merujuk kes keganasan rumah tangga dengan cara yang sesuai dan sensitif, termasuk kes yang melibatkan wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya yang mungkin mempunyai keperluan komunikasi khusus.
- iv. Wujudkan sistem rujukan untuk keganasan rumah tangga di peringkat penjagaan kesihatan utama.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-10)

22. Memperkasa dan mengembangkan perkhidmatan model Pusat Krisis Sehenti (OSCC) di hospital ke klinik kesihatan tempatan.

Pastikan respons tertumpu kepada mangsa, seperti menyediakan interpretasi BIM jika diperlukan dan maklumat dalam pelbagai format, termasuk Braille dan audio untuk orang buta, dan perkhidmatan terjemahan.

23. Pastikan bahawa wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya mempunyai akses kepada pengetahuan dan perkhidmatan kesihatan seksual dan reproduktif, secara saksama dengan rakan sebaya mereka.

Maklumat mesti tersedia dalam format dan bahasa yang boleh mereka fahami.

24. Tangani kemiskinan haid dengan mengiktiraf dan menyokong autonomi badan dan integriti wanita dan kanak-kanak perempuan.

- i. Sediakan akses kepada maklumat dan perkhidmatan mengenai kesihatan dan hak reproduktif seksual (SRHR) untuk wanita dan kanak-kanak perempuan, termasuk maklumat tentang kebersihan wanita.
- ii. Tambah baik infrastruktur pengurusan kebersihan wanita di kawasan awam termasuk sekolah untuk mewujudkan persekitaran yang selamat dan bersih untuk wanita dan kanak-kanak perempuan.
- iii. Jadikan harga produk kebersihan feminin mampu milik.
- iv. Untuk membolehkan tindakan yang berkesan, kumpulkan data yang diasingkan mengikut gender untuk mengenal pasti kumpulan wanita dan kanak-kanak perempuan yang mengalami kemiskinan haid mengikut lokasi, demografi, kumpulan komuniti dsb.
- v. Pastikan bahawa wanita dan kanak-kanak perempuan boleh membuat keputusan termaklum mengenai tubuh mereka, dan melarang campur tangan atau prosedur perubatan tanpa persetujuan ke atas badan wanita dan kanak-kanak perempuan.

IV: Penyertaan Politik Wanita dalam Kehidupan Politik & Awam

Wanita membentuk hampir separuh daripada populasi tetapi hanya mempunyai 14.9% perwakilan di Dewan Rakyat. Terlalu sedikit wanita dalam peranan

kepimpinan dan penggubal undang-undang, berbanding lelaki. Adalah penting untuk menginstitusikan penyertaan wanita dalam kehidupan politik dan awam.

25. Bangunkan strategi untuk melaksanakan dan menginstitusikan kuota minimum 30% untuk perwakilan wanita yang pelbagai dalam badan pembuat keputusan peringkat negeri dan persekutuan, termasuk badan perundangan dan sektor swasta.

26. Peraturan parlimen dan badan perundangan negeri harus melaksanakan dasar toleransi sifar terhadap keganasan dan diskriminasi berasaskan gender.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-11)

27. Membolehkan dan menyokong secara aktif wanita terpinggir, iaitu wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya, dalam mengambil bahagian dalam kehidupan politik dan awam.

- i. Perkasakan wanita untuk memangku jawatan tanggungjawab, dengan pengaruh atau kuasa membuat keputusan, dalam organisasi wanita dan dalam entiti mana-mana sektor (cth., sebagai ahli majlis tempatan, senator, menteri, ahli lembaga pengarah, eksekutif kanan, pengurus dan penasihat), dan mudahkan penyertaan aktif wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya yang pelbagai dalam badan pembuat keputusan dalam semua sektor.
- ii. Amalkan prinsip akomodasi yang munasabah untuk memastikan mereka mempunyai akses yang saksama kepada peluang pembangunan arus perdana secara umum.
- iii. Sokong dan mudahkan penyertaan mereka secara lengkap dalam, program mengenai celik huruf, pemerikasaan ekonomi, kemajuan sosial, budaya dan sukan, dan pembangunan kepimpinan. Ini termasuk program dan projek di bawah naungan Pasukan Negara Bangsa-Bangsa Bersatu.
- iv. Membolehkan dan menyokong mereka secara aktif untuk mengambil bahagian dalam, dan melengkapkan sepenuhnya, sebarang program latihan amali, perantisan, bimbingan khusus, bimbingan dan kejurulatihan kerja sepanjang tahun.
- vi. Mulakan dan membolehkan pelaksanaan langkah-langkah dasar dan program yang secara khusus memupuk pembangunan keupayaan (termasuk apa-apa jenis bahasa, celik huruf, kepimpinan, pemudahcara, rundingan, advokasi strategik, pengucapan awam dan pembangunan kemahiran

memperkasakan diri), yang penerima sasarannya termasuk wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya.

V: Jentera & Dasar Negara untuk Kemajuan Wanita

Dalam tempoh 26 tahun sejak Malaysia meratifikasi CEDAW, kerajaan hanya menghasilkan dua laporan dan semakan berkala; untuk Konvensyen PBB mengenai Hak Kanak-Kanak (UNCRC), hanya terdapat satu laporan dan semakan dalam tempoh yang sama; dan bagi Konvensyen Mengenai Hak Orang Kurang Upaya (CRPD), tiada laporan atau semakan dalam tempoh 11 tahun sejak diratifikasi. Tanpa sebarang mekanisme pemantauan, Malaysia tidak akan dapat mengenal pasti dan menangani keperluan yang dimandatkan dalam Konvensyen. Ini akan menjejaskan kemajuan Malaysia untuk menerapkan dasar yang menggalakkan kemajuan wanita ke dalam jentera negara.

28. Menggabungkan pengarusperdanaan kesaksamaan gender dan belanjawan peka gender di semua peringkat kerajaan.

- i. Perkenalkan pengarusperdanaan gender dan belanjawan peka gender ke dalam Rancangan Malaysia Kedua Belas dan dasar fiskal negara.
- ii. Gabungkan belanjawan peka gender dalam pakej pemulihan ekonomi untuk mengenal pasti impak gender wabak COVID-19 untuk campur tangan yang disasarkan dan memberi kesan.

29. Lancarkan Dasar Wanita Negara dan Pelan Tindakan Pembangunan Wanita untuk 2021–2030.

(Rusni Tajari, WAO, Cadangan 2C-12)

Dasar itu hendaklah menyediakan struktur dan arahan kepada semua pihak berkepentingan dalam gerakan hak wanita, untuk memainkan peranan mereka dalam bekerjasama dengan kerajaan bagi memperkasakan wanita di Malaysia dengan menyediakan kehidupan yang selamat, menguntungkan dengan peluang yang saksama dan substantif. Pelan tindakan harus mempunyai pendekatan persimpangan yang merangkumi tindakan berikut:

- i. Pastikan pengumpulan dan penyebaran data status ketidakupayaan dan pembahagian gender secara sistematik untuk melaksanakan dasar yang berkesan dan berasaskan bukti.
- ii. Jalankan latihan gender secara tetap di seluruh kementerian kerajaan, dengan perhatian diberikan kepada persilangan ketidakupayaan gender.
- iii. Tubuhkan jawatankuasa pelbagai kementerian dan bina kapasiti mereka agar memahami kewajipan mereka di bawah perjanjian yang telah diratifikasi.
- iv. Melalui jawatankuasa pelbagai sektor yang sama, bangunkan rancangan untuk melaksanakan pemerhatian akhir badan perjanjian.
- v. Gabungkan kewajipan antarabangsa dan tubuhkan pusat sehati untuk menyusun data hak asasi manusia ke dalam rancangan pembangunan lima tahun Malaysia yang harus mengambil kira prinsip-prinsip yang ditetapkan dalam Matlamat Pembangunan Lestari yang berkaitan dengan menggalakkan kesaksamaan gender dan pemerksaan wanita dan kanak-kanak.
- vi. Hapuskan semua diskriminasi gender dalam undang-undang.
- vii. Tarik semua reservasi kepada CEDAW.
- viii. Pastikan hak wanita diwakili dalam perbincangan dan pelaksanaan agenda nasional mengenai perubahan iklim.
- ix. Iktiraf pelbagai diskriminasi yang dihadapi oleh wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya akibat persilangan ketidakupayaan gender, yang diperburuk lagi dengan kemiskinan dalam kebanyakan kes.
- x. Mudahkan kemasukan wanita dan kanak-kanak perempuan kurang upaya, termasuk melalui penginapan yang munasabah dan sokongan aktif bagi kepimpinan mereka dalam dasar, program dan projek, secara sama rata dengan wanita dan kanak-kanak perempuan bukan kurang upaya.

VI: Wanita (& Lelaki) Warga Malaysia Dalam Perkahwinan Dwi Nasional

Hasil daripada undang-undang kewarganegaraan yang mendiskriminasi gender, wanita Malaysia tidak mempunyai hak yang sama untuk memberikan kewarganegaraan kepada anak-anak mereka yang dilahirkan di luar negara melalui "penguatkuasaan undang-undang"; sebaliknya, mereka terpaksa melalui proses yang penuh dengan penangguhan, penolakan berulang tanpa sebab dan tiada jaminan kelulusan. Usaha gigih beberapa aktivis hak asasi wanita yang meneruskan isu itu di mahkamah yang akhirnya membuahkan kejayaan pada 9 September 2021, apabila

Mahkamah Tinggi memberikan hak yang sama kepada wanita Malaysia untuk memberikan kewarganegaraan automatik kepada anak mereka yang dilahirkan di luar negara. Walaupun kerajaan merayu keputusan itu, usul untuk menangguhkan permohonan itu telah ditolak pada 22 Disember, yang bermakna kanak-kanak yang terjejas kini boleh mendapatkan dokumen berkaitan kewarganegaraan. Sewaktu laporan ini ditulis, difahamkan bahawa Mahkamah Rayuan masih akan mendengar rayuan Kerajaan pada 23 Mac 2022.

Pasangan warga asing lelaki Malaysia juga menghadapi masalah autonomi dalam ruang peribadi dan awam, dan terjejas dari segi ekonomi disebabkan oleh sekatan ke atas hak mereka untuk bekerja, kekurangan akses kepada kediaman tetap dan ketidakpastian status undang-undang yang semakin meningkat sekiranya berlaku perceraian atau kematian pasangan mereka yang berwarganegara Malaysia. Terdapat peningkatan risiko keganasan rumah tangga sementara mereka terpaksa bergantung sepenuhnya kepada pasangan berwarganegara Malaysia untuk status undang-undang dan ekonomi mereka di negara ini.

30. Semak undang-undang kewarganegaraan, dasar dan amalan imigresen yang menghalang atau menyekat kesaksamaan gender dan hak kesaksamaan untuk wanita.

(Melinda Anne Sharlini & Bina Ramanand, *Family Frontiers*, Cadangan 2C-13 and 2C-14)

- i. Menarik balik rayuan terhadap keputusan Mahkamah Tinggi yang diputuskan pada 9 September 2021.
- ii. Seperti yang diumumkan oleh Menteri Dalam Negeri di Parlimen pada 8 November 2021, dan Menteri Undang-undang pada 15 November, Kerajaan harus meminda Perkara 14(1)(b) dibaca bersama Seksyen 1(b), Bahagian II Jadual Kedua Perlembagaan Persekutuan (mengikut Perkara 8(2)) untuk memastikan ibu Malaysia boleh memberikan kewarganegaraan mereka melalui penguatkuasaan undang-undang atas asas yang sama seperti bapa Malaysia kepada anak-anak mereka yang dilahirkan di luar negara.
- iii. Pinda Perlembagaan Persekutuan (mengikut Perkara 8(2)) untuk memastikan pasangan bukan warganegara wanita Malaysia berhak mendapat kewarganegaraan melalui pendaftaran, sama seperti pasangan bukan warganegara lelaki Malaysia.
- iv. Pinda Perlembagaan Persekutuan (mengikut Perkara 161A(6)(b)) untuk memastikan bahawa seseorang itu akan dianggap sebagai anak negeri Sabah

jika mereka dilahirkan di Sabah atau dilahirkan oleh ibu bapa yang bermastautin di Sabah pada masa kelahiran itu, bukan setakat bapa, demi menghayati semangat Perkara 8(2) mengenai kesaksamaan gender.

- v. Menarik balik reservasi kepada Artikel 9(2) CEDAW.
- vi. Hapuskan pernyataan larangan pekerjaan yang dilampirkan pada Pas Lawatan Sosial Jangka Panjang pasangan bukan warganegara, dan keperluan untuk mendapatkan kelulusan bekerja daripada jabatan Imigresen.
- vii. Benarkan pasangan bukan warganegara Malaysia:
 - a) untuk memperbaharui visa mereka tanpa kehadiran pasangan;
 - b) hak sama rata untuk bekerja—memastikan caruman KWSP majikan wajib disediakan kepada pasangan bukan warganegara yang bekerja, dan memastikan mereka mendapat faedah penuh di bawah PERKESO; dan
 - c) hak sama rata kepada perkhidmatan ekonomi dan sosial seperti membuka akaun bank individu, membeli rumah mampu milik tanpa tertakluk kepada arahan pelaburan asing, dan menyumbang kepada dana negara.
- viii. Membenarkan pasangan yang berpisah, bercerai dan balu untuk:
 - a) mengakses kediaman tetap jika mereka mempunyai anak warga Malaysia, dan membenarkan mereka memperbaharui status sah tanpa kehadiran pasangan warga Malaysia mereka; dan
 - b) menetap dan bekerja secara tetap dan bebas daripada pasangan warga Malaysia, dengan mengambil kira kepentingan terbaik anak-anak dan unit keluarga.

VII: Perkahwinan Kanak-Kanak/Bawah Umur

31. Tetapkan had umur minimum perkahwinan yang tegas merentas semua undang-undang (sivil, syariah, anak negeri) tanpa pengecualian.

32. Semak semula Pelan Tindakan Pembangunan Wanita untuk menangani perkahwinan kanak-kanak.